

TAL
AF
JOHN STUART MILL

HÅLLET I EDINBURGH I JANUARI 1871 VID ETT MÖTE TILL
FÖRMÅN FÖR KVINNORNAS RÖSTRÄTT.

HELSINGFORS
AKTIEBOLAGET HANDELSTRYCKERIET
1904.

Tillåtet af censuren, den 5 november 1904, Helsingfors.

Mr. John Stuart Mill sade: Om det finnes någon grundläggande sanning inom politiken — någon, som är all fri styrelses bas — så är det den, att om en del af nationen är ensam innehafvare af makten, är det denna dels intressen, hvilka egnas de allvarligaste omsorgerna. Detta behöfver icke nödvändigtvis medföra ett aktivt förtryck. Men det befrämjar den naturliga böjelsen hos genomsnittsmannen att betrakta det, som rör honom själf, såsom af vida större vikt, än det, som direkte rör andra. Detta är den djuptrotade och ofelbara orsaken till, att kvinnorna aldrig skola blifva rättvist behandlade innan de erhålla valrätt. Lagarna äro visserligen mycket oväntviga gentemot kvinnorna. Men om vi antaga, att lagarna ändrades, skulle likväl — om än intet skäl till missnöje på grund af dem förefunnes — en brist i deras tillämpning kvarstå, så länge ensamt män äga en röst vid till- eller afsättandet af styrelsens tjänstemän.

Alla våra moderna konstitutionella reformer, och reformatorernas hela trosbekännelse, hvila på det faktum, att rösträtten är nödvändig till själf försvar. All erfarenhet visar, att om en del af ett samhälle underordnats en annan del däraf, är den förra icke utrustad med de vanliga utvägarna till själf försvar, utan har öfverlämnats åt den mera privilegierade delens godtycke och fria behag; den underordnade partens viktigaste intressen äro utsatta för, om icke att bekymmerslöst förtrampas, dock att undanskjutas för nästan allting annat.

Det sätt, hvarpå kvinnorna behandlats, afviker icke från den vanliga regeln. Hvarken lagarna eller dessas tillämpning är lika för dem. Lagarna behandla dem på ett sätt, som icke länge skulle vara möjligt om kvinnorna hade rösträtt; och till och med om lagarna vore lika för dem, är deras tillämpning det icke. Det är icke antagligt, att polistjänstemän och brottmålsdomare äro särskildt dåliga män; de väljas icke med afseende på deras dåliga egenskaper; det är tvärtom antagligt att de, som utnämnt dem, ansett dem tillfredsställande eller mera

än tillfredsställande representera den moraliska ståndpunkten hos flertalet män. Hvad se vi emellertid? En man, som öfvar ett groft våld mot en kvinna, isynnerhet om hon har den olyckan att vara hans hustru, slipper undan med endast en förmaning, eller underrättas han högtidligt, att han begått ett svårt feisteg, för hvilket han bör strängt straffas, och därpå erhåller han lika många veckors eller månaders fängelse, som en person, hvilken stulit till några pundts värde, erhåller år.

Man säger oss, att männens bättre känslor utgöra ett tillräckligt skydd för kvinnorna. De, som påstå detta, hafva aldrig, måste man antaga, sett ett polis- eller domstolsprotokoll. Om de bättre känslorna icke kunna skydda kvinnor mot att bli slagna och misshandlade närapå till döds hvarenda dag af deras lif, och att emellanåt verkligen bli slagna och misshandlade till döds, af dem, som skulle vara deras särskilda beskyddare och försvarare, kunna vi då vänta att de skola skydda dem emot angrepp, mindre upprörande för den mänskliga känslan? Man skall invända att de flesta män icke äro i stånd till en så afskyvärd brutalitet. Det är möjligt; men de tyckas vara i stånd att låta den begås. Om de kvinnor hvilka misshandlas af sina män, kunde räkna på en försvarare i hvarje man, som känner till deras belägenhet, skulle de möjligen kunna undvara det vapen, som rösträtten skall gifva dem. Men det förhåller sig icke så; slafvarna funno det icke så; de lifegna icke heller; underkufvade nationer göra icke den erfarenheten, lika litet kvinnorna. Det fins många män, som aldrig medvetet ville göra dem någon orätt; men den mänskliga naturen måste i hög grad moraliskt utvecklas, innan flertalet män skola anse sig förbundna att hindra eller godtgöra oförrätter, som begås af andra under lagens sanktion. Och af dessa två saker — rösträtt för kvinnorna eller en hög moralisk utveckling af den mänskliga naturen — tror jag, att rösträtt för kvinnorna är lättare uppnådd. Jag kunde stanna här. Jag har framställt en fullt klar sats. Det gifves en del af befolkningen, uppgående till något mera än hälften däraf, gentemot hvilken lagen och dess tillämpning icke fylla sitt ändamål, icke ens erbjuda det kroppsliga skydd, hvilket tillkommer alla — denna hälft af befolkningen råkar vara den, som icke tillerkänts rösträtt. Dess viktigaste intressen försummas — jag vill icke påstå att det sker uppsåtligt, utan endast därför, att dess intressen icke stå den lagstiftande hälften så nära som den lagstiftande hälftens egna. Botemedlet är tydligt: försätt kvinnorna i den ställningen, att deras intressen bli lagstiftarenes egna. Gör det lika viktigt för politikerna att afhjälpa kvinnornas missförhållanden, som det är att afhjälpa missförhållanden inom hvarje annan klass, hvilken är talrikt representerad i parlamentet.

Äfven om intet annat än detta kunde sägas som stöd för kvinnornas fordran på rösträtt, skulle ingen fordran varit bättre grundad. Och denna fordran är lika konstitutionel som rättvis. Det är en af de erkända satserna i den brittiska konstitutionen, att representationsrättigheten sammanfaller med den direkta beskattningen. Det är sant, att konstitutionen under en lång tid icke tillämpade denna teori i praktiken; men detta har slutligen lyckats i städerna och i köpningarna, förutsatt att den skattbetalande är en man; är det däremot en kvinna har hon ingen röst, vore hon än ortens högst beskattade medlem samt dessutom dess största praktiska förmåga. Det ser nästan ut, som om man ville straffa henne för att hon är kvinna. Hon fyller alla de villkor, hvilka i lagens och konstitutionens ögon skulle berättiga henne till en röst i de allmänna angelägenheternas skötande, utom det, att hon icke är född man. Denna underlåtenhet, hvilken, såsom jag ödmjukast ber få framhålla, icke är hennes fel, bestraffas genom att man beröfvar henne en rättighet, lika viktig för henne, som för mannen, till och med viktigare, emedan den fysiskt svagare är mest i behof af skydd. Detta är icke allenast orättvist, det är ovärdigt. Jag medger att de, hvilka upprätthålla detta sakernas tillstånd, i allmänhet äro fullkomligt omedvetna om, att det är så; men detta kommer af den inrotade vanan, att hafva en lag och ett förfaringssätt för det, som rör kvinnorna, och en annan för allt det öfriga.

Männen äro så vana att betrakta kvinnorna endast som kvinnor, att de glömma att betrakta dem som människor. Det är icke endast för deras egen skull kvinnorna böra få rösträtt, utan också för samhällets i dess helhet. Det ligger i allas vårt intresse, både mäns och kvinnors, och i deras, som komma efter oss. De skäl, som kunde nämnas härför äro många, jag skall nöja mig med endast två. Det ena, och det starkaste, är hvad vi ofta höra tanklöst anföras som ett argument emot oss, — att kvinnorna redan hafva så stor makt. Det är sant, de hafva en stor makt. Men denna makt beror på personligt inflytande öfver män. Deras makt beror på deras tjuvningskraft, det är ofta en bortskämd favorits makt; en makt, bedröfligt otillräcklig att skänka dem ett rättvist och nödvändigt skydd mot oförrätter, men tillräcklig att stundom åstadkomma ett endast alltför stort inflytande på de mäns offentliga uppträdande, hvilka de stå nära. Men då denna makt, i stället för att vara öppen och erkänd, är indirekt och okänd, har man ingenting gjort för att försäkra sig om, att den blir rätt använd. Då sedvänjan fastslagit, att kvinnorna icke få äga någon makt utom hemmets sfär, utöfvas den makt, de äga, och alltid komma att äga, utan nödvändiga kunskaper och utan en motsvarande ansvarighet.

Då det en gång blifvit antaget, att de allmänna angelägenheterna icke angå kvinnan, har hennes sinne omsorgsfullt riktats bort från allt, som kunde bibringa henne någon kännedom om dem — d. v. s. ända tills något privat intresse eller personlig sym- eller antipati gjort sig gällande, i hvilket fall de personliga känslorna ensamma tagit ledningen, då några allmänna grundsatser eller öfvertygelser icke funnits, som kunnat behärska dem. Den makt, som kvinnorna nu ha i de allmänna angelägenheterna är därför en makt utan kunskap. Därjämte är det en makt utan ansvar. Från hustrun kommer mycket ofta ingifvelsen till en mans såväl goda och ädla, som dåraktiga och egennyttiga handlingar; men hon äras lika litet för de förra, som hon ställes till räkenskap för de senare; om hon är själfvisk kan hon med ganska ringa skicklighet undgå efterräkningar ehuru hon lyckas nå sitt mål; är hon okonstlad och rätt-sinnig, anser hon sig dock icke skyldig att förskaffa sig det vetande, som skulle möjliggöra ett förståndigt omdöme om saker, som endast angå mannen, medan likväl hennes på okunnighet grundade fördomar eller naturliga böjelser utöfvar ett olycksdigert inflytande på, hvad man antar vara mannens bättre omdöme. Af denna kombination af brist på vetande och brist på ansvar följer, att, ehuru kvinnorna i allmänhet äro kända för att äga större samvetsgrannhet än männen, likväl endast ett fåtal af dem besitta hvad man skulle kunna kalla samhällskänsla. Man behöfver icke framdraga bevis för att klargöra hvilken stor olägenhet detta innebär. Hvilket är det största hinder vännerna af politiska och sociala förbättringar ha att kämpa emot — den klippa, mot hvilken deras ansträngningar alltjämt törna, mot hvilken deras hopp ständigt ånyo krossas? Är det icke genomsnitts-medborgarens bristande samhällskänsla? Är icke det den synnerliga fara, för hvilken allmänna institutioner äro utsatta — att valmannen icke nog djupt känner sina skyldigheter gentemot det allmänna, och antingen stannar borta från valurnan, eller går dit och röstar, ledd af personliga intressen? Och huru kunna vi hoppas, att han skall lära att underordna sina enskilda intressen det allmännas, så länge han vid sin sida, i henne, som står honom närmast, har en person, som uppfostrats att icke hafva någon uppfattning af hans plikter gentemot samhället, men däremot har den allra lifligaste känsla för hans skyldigheter mot familjen och hvilken, äfven utan att vilja det, icke kan underlåta att starkt påverka hans sinne i den enda riktning, hon förstår och uppskattar. Man måste dessutom erinra sig, att denna fara är i tillväxt. Det fans en tid, då hustrun endast i ringa grad utgjorde ett sällskap för sin man — de förde hvardera sitt lif för sig; andra män utgjorde hans

sällskap under hans ledighet eller hans förströelser. Men numera är hemmet och dess krets så mycket för en man, att i regeln intet annat inflytande kan täfla med deras. Den tid är därför kommen, då vi, om vi vilja fordra medborgardygder hos våra män, måste fordra dem hos våra kvinnor. Och huru kan en kvinna hafva någon känsla för det allmänna, om man säger henne, och hon tror det, att det är någonting, med hvilket hon har intet att skaffa? Gif kvinnorna samma rättigheter, som männen, och samma förpliktelser skola följa däraf. Istället för att hänga en död vikt vid männens samhällskänsla, skulle kvinnornas i allmänhet finare moraliska instinkt göra deras inflytande till ett mycket värdefullt stöd för männen vid utöfvandet af deras offentliga plikter på ett samvetsgrant sätt. Detta är således det ena skälet, hvarför det vore till det helas bästa om kvinnorna medgäfvdes rätt att taga del i de allmänna angelägenheterna. Det andra är det, att en stor mängd af andlig kraft och praktisk förmåga, nu förblir obegagnad af brist på en kanal, genom hvilken den kunde ledas in på den allmänna nytens stora fält, där, förmodar jag, ingen vill påstå att sådana egenskaper icke skulle vara mycket af nöden. Jag misstänker att endast ett fåtal män till fullo inse, hvilken administrativ förmåga kvinnorna besitta; de inse icke, att de egenskaper, hvilka betinga praktiska framgångar äro de samma i de så kallade små sakerna som i de stora. — — — — —

Om vi antaga, att det är sant, hvad så många personer gärna försäkra, att kvinnorna icke hafva någonting att beklaga sig öfver, och att det stora flertalet af dem icke önska någon förändring, så skulle det ju icke göra någon skada om de erhöile rösträtt, de skulle därigenom endast sättas i tillfälle att betyga sin fullkomliga tillfredsställelse på ett sätt, höjdt öfver hvarje tvifvel.

Om det är sant, hvad man påstår, att kvinnorna böra stå, alltid stått och komma att stå i ett husligt och socialt beroende af männen, så är det så mycket mera nödvändigt att de fordra rösträtt, på det att männens herravälde öfver dem måtte komma att utöfvas under ett motsvarande ansvar. Ingen behöfver politiskt skydd så väl som den, hvilken lefver i husligt beroende, emedan ingen är så utsatt för oförrätter. Just på grund af alla dessa påståenden hafva kvinnorna således orsak att yrka på rösträtt. Och vi lefva i en period af mänsklig utveckling, då ett rättvist yrkande af ett stort antal icke beständigt kan tillbakavisas.

Det moderna samhällets hela utvecklingsgång, ända från medeltiden till nutiden, starkt påskyndad under det nittonde

seklet, framskrider i riktning mot kvinnornas frigörelse. Deras undertryckande är en sista kvarlefva från det dåliga gamla samhällsskicket — privilegiernas och orättvisornas regim. Alla andra monopol ha försvunnit eller hålla på ett försvinna. Hela tidsandan är emot att genom lagar förutbestämma, att en del af befolkningen genom börsrätt skall äga, eller ha rätt att göra, hvad en annan del icke får eftersträfvat. Om naturen etablerat en oföränderlig och oöfvervinnelig olikhet mellan de båda könens egenskaper och möjligheter, så kan naturen sköta sig själf. Hvad naturen bestämt kunna vi lugnt öfverlämna åt naturens egna omsorger. Men då vi se människor göra sig bekymmer öfver att naturen icke skall nå sina ändamål utan att lagarna komma henne till hjälp, kunna vi vara ganska vissa på, att det icke är naturen, de äro så oroliga för, utan lagen, som de antaga för naturen. Mänsklighetens fortskridande utveckling gör den alltmera ovillig gentemot dylika antaganden.

Jag vet icke huru lång tid det skall erfordras innan kvinnorna blifva kvitt orättvisorna i deras ställning. Stora förändringar i mänsklighetens vanor och åskådningssätt försiggå alltid långsamt. Men på en sak är jag viss, då de engång blifvit afskaffade, då deras verkliga innebörd icke längre döljes under vanans och sedens fernissa, — då skall en återblick på dessa orättvisor visa dem så blottade på all förnuftig grund, och så motsägende de grundsatser, af hvilka samhället nu påstår sig ledas, att man endast med svårighet skall kunna fatta, huru de engång kunnat försvaras, och på grund af hvilka möjliga skäl de engång synts antagliga.